

Stichting tot exploitatie van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie

JAARREKENING 2016

Den Haag, 28 maart 2017

INHOUDSOPGAVE

JAARREKENING 2016 Stichting tot exploitatie van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie

Bestuursverslag	2
Verslag van de Raad van Toezicht	19
Balans	22
Exploitatierkening	23
<u>Toelichtingen</u>	
Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	25
Toelichting op de balans	26
Toelichting op de exploitatierkening	29
OVERIGE GEGEVENS	
Controleverklaring	34
BIJLAGE	
Aanvullend overzicht inzake model t.b.v. Ministerie van OCW	38

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS
Amsterdam, 28 MAART 2017
paraaf voor identificatie doeleinden:

BESTUURSVERSLAG

Hierbij presenteert het RKD haar jaarrekening over het verslagjaar 2016. Een verslagjaar dat de afsluiting vormde van de subsidieperiode 2013-2016 en waarin tegelijkertijd ook de nieuwe subsidieperiode 2017-2020 werd voorbereid en waarin de betreffende toezeggingen van het Ministerie van OCW werden ontvangen. Het feit de nieuwe Erfgoedwet met ingang van 1 januari 2017 het nieuwe wettelijke kader vormt voor onze subsidiering heeft aanzienlijke gevolgen voor de wijze waarop het RKD in de toekomst gesubsidieerd zal worden.

In het vervolg van dit bestuursverslag gaan we hier nader op in op zowel onze verantwoording inzake de oude subsidieperiode 2013-2016 als op de relevante aspecten en omstandigheden van onze toekomstige subsidiering.

MISSIE EN VISIE

Het kunstdomein is in beweging. De groeiende belangstelling voor kunst en cultuur biedt kansen; juist als recht wordt gedaan aan het enorme potentieel en het kunsthistorisch 'kapitaal' dat aanwezig is in de Nederlandse musea, universiteiten en andere instellingen. Veel kunsthistorisch onderzoek is van oudsher gekoppeld aan kunstwerken, objecten en gebouwen die zich in Nederland bevinden of verbonden zijn met het oeuvre van kunstenaars, afkomstig uit de Nederlanden. Daarnaast is er een internationale inbedding van de kunst en de kunstgeschiedenis. Het RKD – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis en zijn partners staan voor de uitdaging om dat potentieel te benutten en om, naast het *verbrede*, in te zetten op het *verdiepen* en het *delen* van kennis en informatie.

Het RKD maakt kennis en informatie over kunst van de Nederlanden in internationale context wereldwijd toegankelijk voor musea, wetenschap en publiek. Als 'ondersteunende instelling met een museale taak' is het RKD een gewaardeerde verbinder. Samen met zijn partners zijn ook in 2016 goede resultaten geboekt m.b.t. de verrijking en valorisatie van (digitale) collecties, de ontwikkeling van de digitale infrastructuur en de organisatie van collectie-, tentoonstellings-, onderzoeks- en opleidingsprojecten en -activiteiten.

Het RKD positioneert zich als een ondernemend kennis- en onderzoeksinstituut. Sinds 2014 heeft het instituut het digitale bereik een enorme impuls weten te geven, met als resultaat dat in 2016 zo'n 3500 bezoekers *per dag*, afkomstig vanuit alle windstreken, RKD Explore (www.rkd.nl), het onderzoeksportal van het RKD, bezochten en intensief gebruikten.

DOELSTELLINGEN EN ACTIVITEITEN

Het strategisch plan *Samenhang, zichtbaarheid, samenwerking. Het RKD in 2013-2016* was ook in 2016 richtinggevend. Voor de periode 2017-2020 is *Door kennis meer waarde* ontwikkeld met daarin de visie dat het RKD een plek midden in de samenleving, op een uitnodigende, stedelijke locatie ambieert. Daarnaast zijn collecties ontsloten en, voor zover mogelijk, digitaal toegankelijk. Het RKD participeert in museale en universitaire onderzoeksprogramma's, verzorgt publicaties en tentoonstellingen en biedt professionele partners gebruik te maken van de digitale infrastructuur.

Het RKD ziet als belangrijkste uitdagingen:

- 1) de transitie van fysieke naar digitale collectie-ontsluiting en de daarmee samenhangende digitale acquisitie, beschikbaarstelling, en duurzame opslag;
- 2) uitbreiding van de kennisnetwerk- en platformfunctie voor de doelgroepen;
- 3) verbetering van het fysiek beheer en behoud van de collecties, met bijzondere aandacht voor veiligheidszorg en preventieve conservering.

KERNWAARDEN

De belangrijkste waarden van het RKD zijn: klantgerichtheid, betrouwbaarheid, kwaliteit, toegankelijkheid en professionaliteit. De kwaliteit van onze diensten en activiteiten laat zich kenmerken door de *samenhang* tussen onze programma's en activiteiten, door de dienstverlening (digitaal en analoog), en door de intensiteit en kwaliteit van onze samenwerkingsverbanden. Bijzondere vermelding verdient hier de samenwerking met Stichting CODART, onze partner bij de netwerkversterking van het internationale museale veld.

VALORISATIE EN DIGITALISERING

Het RKD beheert met ca. 6.000.000 foto's en reproducties de belangrijkste beelddocumentaties ter wereld van de kunst der Nederlanden. In 2016 is het programma KunstLab ontwikkeld. Hierbinnen wordt met het project RKD Boxes beoogd deze beelddocumentatie toegankelijk te maken door deze onder te brengen in een state-of-the-art, digitale onderzoeksinfrastructuur. Musea, wetenschap en publiek krijgen op deze wijze toegang tot miljoenen afbeeldingen en metadata. Het RKD kan hiermee doorgroeien tot een internationaal opererende netwerkorganisatie en WIKI-functie. Tevens wordt het doen van kunsthistorisch en geesteswetenschappelijk onderzoek gefaciliteerd, verhoogt het de doelmatigheid van onze publieksfunctie en biedt het bovendien de mogelijkheid om nieuwe activiteiten en producten te ontwikkelen, waaronder platformen voor publicatie.

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS
Amsterdam, 28 MAART 2017
paraaf voor identificatiedoeleinden:

SAMENWERKEN: MUSEALE VELD

Het RKD is een toegankelijk kennis- en onderzoekscentrum. Ook in 2016 waardeerden gebruikers en stakeholders ons vanwege de 'open houding', onze dienstverlening en 'de gerichtheid op kennis delen'. De instelling werkte succesvol samen met veel (inter)nationale partijen. Activiteiten zijn ontwikkeld met partners als:

Stichting CODART – International Network of curators of Dutch and Flemish Art

Samen met CODART werken wij aan het zichtbaarder en toegankelijker maken van het internationaal verspreide Nederlandse erfgoed van vóór 1900.

European Society for Nineteenth-Century Art (ESNA)

ESNA is het enige Europese netwerk van conservatoren en onderzoekers van kunst uit de periode ca. 1800-1920. Samen met het RKD streeft ESNA ernaar dit kennisdomein toegankelijker te maken voor musea, wetenschap én publiek. ESNA heeft ruim 100 leden in zo'n 25 musea in circa 10 landen.

Onderzoekschool Kunstgeschiedenis (OSK)

De OSK is het landelijke samenwerkingsverband van de kunsthistorische opleidingen (Open Universiteit, de Radboud Universiteit, de Rijksuniversiteit Groningen, de Technische Universiteit Leiden, de Universiteit Leiden, de Universiteit Utrecht, de Vrije Universiteit Amsterdam en de Universiteit van Amsterdam) en enkele musea en erfgoedinstellingen (het Nieuwe Instituut, de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, het Mauritshuis, het Rijksmuseum Amsterdam, het Stedelijke Museum en het Van Gogh Museum). De onderzoeksschool staat onder voorzitterschap van het RKD.

Association of Research Institutes in the History of Art (RIHA)

RIHA is een netwerk van 35 internationale onderzoeksinstituten, waarmee het RKD samenwerkt en afstemming zoekt, zeker daar waar het de kunst van de Nederlanden betreft. Dit netwerk staat vanaf 2016 onder voorzitterschap van het RKD.

Onderzoeksinstituut Rubenianum

Sinds 2013 werken het Rubenianum (Antwerpen) en het RKD structureel samen. Het Rubenianum maakt gebruik van digitale infrastructuur van het RKD. Op deze wijze wordt de digitale collectie aan Vlaamse kunst van de 16de en 17de eeuw dagelijks verrijkt en voor het publiek toegankelijk gemaakt.

Vereniging Nederlandse Kunsthistorici (VNK)

De VNK, opgericht in 1939, telt meer dan 1000 leden en biedt kunst- en architectuurhistorici een platform voor ontmoeting, discussie en advies. Ook vertegenwoordigt de VNK gemeenschappelijke kunsthistorische belangen. Het RKD biedt de vereniging een thuishaven, beheert haar archief en ondersteunt activiteiten.

CODART

CODART draagt bij aan de internationale uitwisseling van kennis, kunde en expertise, kunstwerken, tentoonstellingen en mensen, voor grote en kleine musea, in West-Europa, Noord-Amerika, Oost-Europa en Latijns-Amerika. De website biedt een schat aan gegevens en functioneert als de plek waar actuele gegevens betreffende het domein te vinden zijn. Het aantal leden bedraagt 700, afkomstig uit 50 landen. Het aantal congresdeelnemers bedroeg in 2016 ruim 150. Aan de focusbijeenkomst namen tientallen personen deel. Bij extra activiteiten waren nog eens zo'n 80 personen aanwezig. Van eZine verschenen twee nummers, die artikelen bevatten over collecties Nederlandse en Vlaamse kunst en hieraan gerelateerde projecten in musea. Deze nummers bereikten in totaal ca. 20.000 unieke bezoekers. De website, een van de kernproducten van CODART, is in 2016 volledig vernieuwd. Via de sociale media Twitter, LinkedIn en Facebook werd een groter publiek bereikt. Dagelijks raadplegen circa 800 bezoekers de website. Via de sociale media bereikt CODART gemiddeld zo'n 4.400 volgers.

Rubenianum

Het Rubenianum, onderzoeksinstituut voor Vlaamse 16de en 17de eeuwse kunst, bestudeert en ontsluit de rijke artistieke traditie van de Zuidelijke Nederlanden. Deze telt duizenden kleine en grote meesters. Om hun nagelaten werken blijvend te begrijpen en waarderen, zijn onderzoek en kennis essentieel. Het Rubenianum verzamelt en ontwikkelt deze kennis en stelt ze ter beschikking voor zowel een professioneel als een in erfgoed geïnteresseerd publiek.

Het RKD is ingebed in het museale bestel van rijksgesubsidieerde musea en stemhebbend lid van de Museumvereniging. Dankzij onze instelling kunnen musea hun eigen voorzieningen op het gebied van onderzoek, documentatie en collectievorming beperken tot hetgeen voor het dagelijks werk in het eigen huis noodzakelijk is. De ondersteuning van musea en onderzoeksinstituten komt ook tot uiting in onze taak als collectiebeheerder: het RKD fungeert vaak als een *safe haven* voor documentatiecollecties en archieven, die erfgoedinstellingen minder goed kunnen beheren. Deze overdrachten leiden tot inhoudelijke versterking van de collecties.

Voor dit domein is, de samen met onder meer de Museumvereniging en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) ontwikkelde Kennisagenda Museale veld richtinggevend. Het RKD werkte in 2016 samen met een keur aan musea en erfgoedinstellingen: het Mauritshuis, Rijksmuseum, Gemeentemuseum Den Haag, Stedelijk Museum, Dordrechts Museum, Drents Museum, Frans Hals Museum, Van Gogh Museum, Singer Laren, het Zilvermuseum Schoonhoven, het Corning Museum of Glass (Corning, NY). Er bestaan structurele samenwerkingsverbanden met de, Fondation Custodia (Parijs), het Rubenianum (Antwerpen), het Van Gogh Museum. Met stichtingen als de Brokken Zyp Foundation, de Pyke Koch Stichting, de Otto B. de Katstichting en de Stichting Herbert Fiedler wordt gewerkt aan specifieke (monografische) projecten.

BUFFA

Vanaf het eind van de 18de eeuw was Frans Buffa & Zonen een van de belangrijkste prenten- en schilderijenhandels van Nederland. Buffa verhandelde werken van de Haagse School (Jozef Israëls, gebroeders Maris), van schilders van de Franse Barbizon (Daubigny, Corot), van Amsterdamse Impressionisten (Breitner en Isaac Israëls) en van modernisten als Kees van Dongen, Jan Sluijters en Leo Gestel. De Amsterdamse kunsthandel handelde meer dan 150 jaar in prenten, schilderijen en grafiek. Dankzij bijdragen van het Prins Bernhard Cultuurfonds, het Ekkart Fonds van de Vereniging Rembrandt, De Gijselaar-Hintzenfonds en de Stichting Gifted Art kon het RKD de archiefstukken en verhandelde kunstwerken weer digitaal samenbrengen. In samenwerking met Museum Singer Laren werd in september-december 2016 de tentoonstelling Kunsthandel Buffa 1790-1951 – Schoonheid te koop georganiseerd.

SAMENWERKEN: WETENSCHAPPELIJKE VELD

Het onderzoeksprogramma van het RKD sluit aan bij de nationale *Wetenschapsagenda* en meer specifiek bij *Perspectief*, de onderzoeksagenda Kunstgeschiedenis van de OSK, met zijn focus op kunst van de Nederlanden.¹ Hierin wordt tevens ruime aandacht gegeven aan internationale connecties en aan de daarmee samenhangende migratie van personen, objecten en ideeën. Ook collectievorming, de geschiedenis van kunstwerken en de wijze waarop kunstwerken worden gepresenteerd zijn onderwerp van onderzoek, evenals de waardering van kunst door verzamelaars, musea en publiek.

Op nationaal niveau is het RKD ingebed in de OSK – waarvan het bestuursvoorzitter is – en het netwerk Rijkskennisinstellingen (RKI). Met Huygens ING (KNAW) wordt binnen verschillende projecten langjarig samengewerkt. Binnen RIHA, een associatie van ca. 35

¹ Zie: *Perspectief - Onderzoeksagenda Kunstgeschiedenis 2015–2020*, Onderzoekschaal Kunstgeschiedenis, Utrecht 2014.

internationale kunsthistorische onderzoeksinstituten, worden onderzoeksprojecten afgestemd en/of ontwikkeld met collega-instellingen als The Frick Reference Library (New York), het Institut de l' Histoire de l' Art (Parijs), het Zentral Institut für Kunstgeschichte (München), het Getty Research Institute (Los Angeles).

Het RKD heeft een belangrijke rol in de opleiding van jonge kunsthistorici. In 2016 werden ca. 15 stageplaatsen en 10 werkervaringsplekken aangeboden. Verschillende medewerkers verzorgden gastcolleges. Met het Rijksmuseum organiseert het RKD de befaamde, tweejaarlijkse *Summerschool*, met het NIAS (KNAW) een *fellowship*, met het Stedelijk Museum en UVA een *Visiting Fellowship in Contemporary Art* en met Cornell University activiteiten op het gebied van *computational art history*.

In 2016 bracht het RKD de kunsthistorische projecten (van uiteenlopende omvang) onder in een drietal, samenhangende onderzoeksprogramma's, te weten *The Impact of Masters*, *Moving Masters* en *Treasures*. Belangrijke samenwerkingsprojecten zijn:

- *The Rembrandt Database*, een samenwerking met ca. 25 internationale musea
- *Mondriaan Editie Project (i.s.m. Huygens ING)*; *Van Gogh World Wide* i.s.m. het Kröller Müller Museum, het Van Gogh Museum en internationale partners, waaronder The Metropolitan Museum of Art;
- *Leidse Kunstambachten*, een project dat een volledige ontsluiting beoogt van alle in de Leidse archieven vermelde beoefenaren van kunstambachten in de periode 1475-1575;
- Het *Digitaal Corpus Vlaamse Retabels*, i.s.m. met Illuminare, het studiecentrum voor middeleeuwse kunst (Leuven), heeft tot doel drie verzamelingen beeldmateriaal betreffende Zuid-Nederlandse retabels uit de vijftiende en zestiende eeuw te ontsluiten.
- *Gerson Digital*, de online publicatie van de verspreiding (*Ausbreitung en Nachwirkung*) van oude Hollandse schilderkunst in Europa i.s.m. talrijke Duitse instellingen;
- *Retour de Paris*, een onderzoeks- en tentoonstellingsproject (i.s.m. Van Gogh Museum en Universiteit Groningen) dat zich richt op de artistieke uitwisselingen tussen Nederland en Frankrijk in de 19de eeuw;
- *Art & Project/Depot VBVR: collection & archives*, een onderzoeks- en publicatieproject over de archieven, collectie en geschiedenis van de Amsterdamse galerie Art & Project (1968-2001);
- *Archief Sybren Valkema*, met als doel het digitaliseren en gericht ontsluiten van het complete archief van Sybren Valkema dat uniek materiaal bevat voor glaskunstenaars, onderzoekers en geïnteresseerden wereldwijd.

Andere projecten die in 2016 werden uitgevoerd zijn: Zilverarchieven, Conservering en digitalisering van de Collectie Bijzonder kleindrukwerk & efemera, 1800-1960, Oeuvrecatalogus Cornelis Kruseman, Project *Dendrochronologie (fase II)*, De Kunsthandel Frans Buffa & Zonen en de Tentoonstellingen van Levende Meesters.

Mondriaan Editie Project

Het Mondriaan Editieproject streeft naar online publicatie van de complete correspondentie en alle (theoretische) geschriften van Piet Mondriaan, in hun oorspronkelijke versie en in Engelse vertaling. Alle teksten worden geannoteerd en geïllustreerd. Mondriaans oeuvre wordt – parallel aan het Mondriaan Editieproject – ontsloten via Images. De editie wordt opgeleverd in vier delen, waarvan een voorpublicatie in het najaar van 2017 verschijnt. Het Mondriaan Editieproject is een samenwerking van het RKD en Huygens ING, met partners in binnen- en buitenland, waaronder het Gemeentemuseum Den Haag. Het project wordt mede mogelijk gemaakt dankzij financiële steun van het Gieskes Strijbis Fonds en de International Music and Art Foundation.

Bijdrage Karel van Mander

In het kader van de ooit beoogde samenwerking tussen het Rijksmuseum en het RKD t.b.v. museaal onderzoek onder de vlag van een netwerkorganisatie 'Karel van Mander' is medio 2015, in overleg met het Ministerie van OCW, besloten dat beide instellingen hun *'stimulerende, adviserende en coördinerende rol t.a.v. museaal onderzoek in Nederland (...) laten vervullen door het eigen onderzoeksprogramma aan te passen en uit te werken, toegesneden op enerzijds de wensen van het museale veld, en anderzijds de eigen meer specifieke doelstellingen van de instellingen.'* Deze ambities zijn omgezet in de ontwikkeling en lancering van een digitale oevrecatalogus van Piet Mondriaan (i.s.m. met het Gemeentemuseum Den Haag en Huygens ING (KNAW)). Eind 2015 is het NICAS van start gegaan. Het RKD tracht met NICAS onderzoeksresultaten toegankelijk te maken. Met het NICAS is in 2016 overleg gevoerd over de toekomstige digitale borging en wetenschappelijke ontsluiting van de resultaten van materiaal-technisch onderzoek.

Tenslotte is in 2016 de functie van (senior) "programmamanager museaal onderzoek" in het leven geroepen. Met deze nieuwe rol wil het RKD nadrukkelijker de onderzoeksvragen bij musea ophalen en betrekken in het eigen onderzoeksprogramma.

SAMENWERKEN: PUBLIEKE VELD

Het RKD is ook een betrouwbare partner voor erkende kunsthandels en veilinghuizen, fondsen, stichtingen en bedrijven. De aard van de samenwerking varieert van de ontwikkeling van activiteiten tot structurele *partnerships* binnen digitaliseringstrajecten, programma's, publicaties en onderzoeken. Tot onze partners behoren:

Vriendenstichting Cornelis Hofstede de Groot

Onze *Vrienden* zijn belangrijke ambassadeurs en ondersteunen ons instituut, vooral bij bijzondere aankopen en uitgaven. Er worden speciale activiteiten georganiseerd, zoals lezingen en bezoeken aan tentoonstellingen.

Verzekeringsmaatschappij HISCOX

Vanaf 2016 zijn het RKD en HISCOX verbonden als *Partners in kennis* voor een periode van vijf jaar. Dit partnerschap biedt HISCOX haar business-to-business en particuliere relaties de mogelijkheid aan om bij het RKD een onderzoeks-abonnement af te sluiten en toegang te verkrijgen tot exclusieve evenementen.

Kunst- en cultuurplatform See All This

Het RKD is *founding partner* van het kunst- en cultuurplatform *See All This*, dat inmiddels zo'n 35 musea verbindt met als doel de schatkamer van Nederland aan het publiek te presenteren.

Fondsen

Bijdragen van fondsen als Dioraphte, Mondriaanstichting, VSB Fonds, Gieskes-Strijbis Fonds, International Music and Art Foundation en de Andrew W. Mellon Foundation waren ook in 2016 essentieel om projecten mogelijk te maken.

Doelgroepen

Het RKD richt zich op de volgende doelgroepen:

1. *vertegenwoordigers uit de kunst- en cultuursector*: musea, universiteiten en kennisinstututen;
2. *vertegenwoordigers uit de kunst- en cultuursector*: kunsthandel en veilingwezen;
3. *cultuurdragers*, waaronder particuliere verzamelaars;
4. *studenten* (in de geesteswetenschappen);
5. een breder, *in kunst en cultuur geïnteresseerd publiek*, op zoek naar verdieping.

dubois + co

boekstempelverdieping

Amsterdam, 28 MAART 2017

paraaf voor identificatiedoelinden:

Bereik

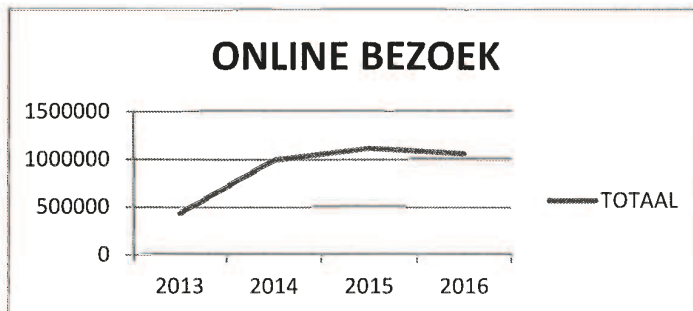
In 2016 is het beleid t.a.v. deze doelgroepen verder ontwikkeld. Het RKD ontving ca. 5500 bezoekers, waarmee de instelling wereldwijd nog steeds tot de best bezochte kennis- en informatiecentra voor de beeldende kunsten behoort. Wij beantwoordden wederom honderden brieven (en e-mails) en openden de deuren voor drie, gratis toegankelijke *Beoordelingsdagen*, tijdens welke ca. 250 kunstwerken door onze experts werden bekeken.

Het totaal aantal transacties in de bibliotheek via de uitleenadministratie en zelfscan bedroeg bijna 18.000. Naast het geven van mondelinge informatie op de leeszaal van de bibliotheek, weet men ook schriftelijk steeds vaker de bibliotheek te vinden met informatieverzoeken, onderzoeksvragen en voor levering van fotokopieën/scans. In 2016 zijn ruim 200 informatievragen behandeld. Via de studiezaalbalie werden 162 verschillende archieven aangevraagd; in de Studiezaal Bijzondere Collecties bedroeg het aantal aanvragen 345. De meest geraadpleegde archieven in de periode 2013-2016 waren die van de kunsthandel Van Wisselingh & Co., van Galerie Bachstitz en van de collectie Brieven en handschriften.

Online bereik

Met RKD *Explore* richt het RKD zich sinds eind 2013 op de verdere ontwikkeling en uitbouw van de digitale dienstverlening. RKD *Explore* heeft het digitale bereik van het RKD een enorme impuls gegeven. Was het online bereik in 2013 nog ca. 425.000 bezoekers (inclusief CODART); in 2016 bezochten ca. 1.100.000 bezoekers het RKD en CODART. Het aantal bezocht pagina's via www.rkd.nl steeg van ca. 2.600.000 webpagina's in 2013 naar ca. 16.000.000 in 2016. In totaal werden in 2013-2016 bijna 45.000.000 pagina's geraadpleegd. Het RKD probeert het aantal Engelstalige bezoekers verder te bevorderen.

De ontwikkeling van het online bezoek aan RKD en CODART in 2012-2016 is als volgt weer te geven:

Websites

In 2016 ontwikkelde en introduceerde het RKD een geheel nieuw website. Deze is tweetalig opgezet. Ook heeft de site een *responsive design* gekregen voor desktop, tablet en smartphone.

dubois + co
REGISTER ACCOUNTANTS
Amsterdam, 28 MAART 2017
paraf voor identificatiedoelenden:

Naast de ontwikkeling en introductie van een nieuwe RKD website lanceerde ook CODART eind 2016 een volledige nieuwe site.

Publieksactiviteiten

De maandelijkse RKD *Lezingen* zijn een vast onderdeel van de programmering. Gemiddeld weten ca. 60 bezoekers per lezing de weg naar het RKD te vinden. Daarnaast organiseerde het RKD twee symposia, verschillende lezingen van experts en bijeenkomsten van onder meer de European Society for Nineteenth-century Art (ESNA). Op basis van de eigen, rijke collecties en aangevuld met enkele bruiklenen werden twee vitrinepresentaties georganiseerd.

Pers en publiciteit

In de pers was het RKD goed vertegenwoordigd. De Volkskrant, Trouw, het Parool, NRC Handelsblad, Museumvisie en Kunstschrift, om enkele dagbladen en tijdschriften te noemen, besteedden uitgebreide artikelen aan uiteenlopende onderwerpen. In *Vind*, *Origine*, *See All This* en *WOTH* is het RKD vertegenwoordigd.

Publicaties

Ook in 2016 werkte het RKD mee aan een gevarieerd aanbod aan wetenschappelijke publicaties: 35 medewerkers werkten mee aan 105 publicaties. Daarnaast verzorgden c. 25 collega's minimaal 80 lezingen en presentaties, zowel nationaal als internationaal. Er verschenen vier nummers van *Oud Holland* en twee van het *RKD Bulletin*. Het RKD werkte mee aan verschillende publicaties, waaronder die van *Schoonheid te koop* over de kunsthandel Buffa en de catalogi over Johannes Bilders, Bernard Blommers en Jan Weissenbruch. In de digitale reeks RKD *Monographs* verscheen in 2016 *Charles Donker: grafiek 1960-2012*. Enkele nieuwe *Monographs* waren in voorbereiding, waarvan *Peter Vos* begin 2017 verscheen.

COLLECTIEWAARDE

Het RKD beheert een unieke collectie archief-, documentatie- en bibliotheekmateriaal en een omvangrijke en veel geraadpleegde digitale collectie, bestaande uit verschillende databases met kunsthistorische informatie en thesauri met betrekking tot de westerse kunst van de late middeleeuwen tot heden. De documentatie over Nederlandse kunst neemt daarbij een belangrijke plaats in.

De collectie bestaat uit foto's, dia's en reproducties (inclusief enkele honderdduizenden digitale scans) van kunstwerken, boeken, catalogi en tijdschriften, persknipsels en klein drukwerk, archieven (waaronder veel autografen) en technische documentatie van kunstwerken met een belangrijke kunst- en cultuurhistorische waarde. Daarnaast beheert het RKD ook een (uitgebreide) collectie van originele werken op papier, alsmede enkele schilderijen. Het RKD reserveert jaarlijks c. € 100.000 voor aankopen voor de bibliotheek. Archiven en andere documentatie worden in de regel via schenking of legaat verworven. Incidentele, grotere aankopen zijn slechts mogelijk met ondersteuning van (inter)nationale fondsen.

Bibliotheek & Archiven

De cijfers van de aanwinsten van de bibliotheek betreffen in *RKDlibrary* gecatalogiseerde nieuwe en oude aanwinsten en verwerking van materiaal uit schenkingen (o.a. de bibliotheek Wim Beeren en Henk van Os): boeken, veilingcatalogi, tijdschriften, kunstenaarsboeken. In totaal zijn er ruim 7600 nieuwe records voor aanwinsten aangemaakt. Verder zijn ruim 26.000 nieuw ingevoerde of gewijzigde exemplaren ingevoerd, en bijna 17.000 nieuw ingevoerde of gewijzigde records. Bijzondere aandacht ging naar uit naar het beschrijven van de kunstenaarsboeken uit het Archief Art & Project.

In 2016 werden 32 archieven verworven, merendeels via schenking en legatering. In de databases werden 23 archiefinventarissen ingevoerd en meer dan 16.000 records. Aan de beschrijvingen werden bijna 4800 scans toegevoegd.

Digitale collectie

De opkomst van *Digital Art History* en *e-humanities* bieden kansen voor het RKD om een nog duidelijker, verbindende positie in te nemen. Naast het ontwikkelen van een *state-of-the-art*, digitale (onderzoeks)infrastructuur, bouwt het RKD gestaag verder aan de verbreding, verdieping en presentatie van de inmiddels vermaarde digitale collecties. Het is daarbij van groot belang dat de gevolgde methodiek verder wordt verankerd in de organisatie, en dat bij de ontwikkeling van de databases en infrastructuur een wetenschappelijk-inhoudelijke onderbouwing onontbeerlijk blijft.

In 2016 werden meer dan 4.000 records in *RKDartists* en ruim 11.000 uitgebreide records in *RKDimages* aangemaakt. De ontwikkeling in 2013-2016 van de databases *RKDartists* en *RKDimages* zag er als volgt uit:

JAAR	INVOER RKDartists	WIJZIGING RKDartists	INVOER RKDimages	WIJZIGING RKDimages	TOTAAL
2013	3.976	353.820	9.701	572.256	939.753
2014	3.565	27.453	14.666	148.035	193.719
2015	2.452	194.783	13.598	141.718	352.551
2016	4.117	138.956	11.399	171.149	325.621
TOTAAL	14.110	715.012	49.364	1.033.158	1.811.644

Bruiklenen

Het RKD voert een actief bruikleenbeleid. Jaarlijks stellen wij honderden objecten als bruikleen ter beschikking: in 2016 bijna 200 objecten (archiefstukken, publicaties, klein drukwerk, beeldmateriaal) aan 16 tentoonstellingen. Voor de uitvoering van dit bruikleenbeleid is een zorgvuldige procedure opgesteld, waarbij zowel formele als inhoudelijke criteria in ogenschouw worden genomen.

Behoud en beheer

In 2016 heeft het RKD ingezet op de uitwerking van het rapport van de Erfgoedinspectie. Er heeft een 0-meting plaatsgevonden naar de conditie van de collectie door een extern gespecialiseerd bureau. Daarnaast is gevraagd aanbevelingen te doen ten aanzien van de benodigde incidentele en structurele maatregelen in kader van goede klimaatbeheersing, calamiteitenvoorzieningen en het dagelijks fysiek beheer. Hoewel de staat van de collectie nu nog goed te noemen is wordt wel signaleerd dat zonder ingrijpen op het gebied van de klimaatinstallaties deze conditie zal verslechteren. Daarnaast is geadviseerd welke interne processen qua collectiebeheer verder verbeterd kunnen worden. Dit geeft inzicht in de benodigde kennis, ervaring en het structurele takenpakket van een in 2017 aan te stellen collectiebeheerder.

CULTUURPERIODE 2013-2016

Met het afsluiten van het jaar 2016 sluiten we ook de cultuurperiode 2013-2016 af. Na een periode van onzekerheid in de jaren 2011-12, voor het RKD resulterend in een subsidiekorting van ca. 15 %, verleende het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) het RKD in 2012 een subsidie ad € 20,8 miljoen voor de cultuurperiode 2013-2016. Voor de nieuwe directeur-bestuurder, die in november 2012 aantrad, was duidelijk dat scherpe keuzes gemaakt dienden te worden.

Door het ontbreken van een strategisch kader werd allereerst het plan *Samenhang, Zichtbaarheid, Samenwerking* ontwikkeld. Het RKD nam geleidelijk afscheid van het traditionele 'taakgericht werken' ten faveure van meer 'resultaatgericht werken'. De organisatie werd toegerust voor een zwaardere, digitale toekomst en maakte ook een start met meer 'projectmatig werken', waarbij het beoogde resultaat altijd een publiekscomponent kent, zowel digitaal (website, database of online publicatie) als analoog (tentoonstelling in een museum, tentoonstellingscatalogi). Daarnaast rijpte het besef dat de organisatie jaren tegemoet gaat, waarin waar zij niet alleen stevig moet investeren in digitalisering, maar tegelijkertijd nog geen afscheid kan nemen van analoge dienstverlening. Dit gegeven vraagt om het vergroten van het eigen verdienvermogen op terrein van fondsen, sponsoring en inkomsten uit dienstverlening. In 2013 zette het RKD dergelijk beleid in. De grotere nadruk op digitalisering, communicatie, marketing en organisatorische ontwikkeling werd in de organisatie verankerd. Tevens is een nieuwe *Planning & control cyclus* (met een nieuw management-informatie-systeem) ingericht. De ingezette ontwikkelingen hebben vruchten afgeworpen. In 2013-2016 steeg het online bezoek met meer dan 400% tot inmiddels ca. 3500 bezoekers per dag, voor een 'ondersteunende instelling met een museale taak' een internationaal toonaangevend resultaat. Opvallend is ook de stijging van het eigen verdienvermogen. In 2012 bedroeg dat nauwelijks 13 % van de exploitatie, in de periode 2013-2016 gemiddeld ongeveer 15 á 16%.

De noodzakelijke stappen m.b.t. de verdere inrichting van de organisatie en (digitale) infrastructuur, en de daarmee opgedane ervaringen, vormen de ondergrond voor de periode 2017-2020, zoals verwoord in *Door kennis meer waarde*. Het RKD voorziet een verdere ontwikkeling van een projectnaar een programma-organisatie, waarbij 'resultaatgericht werken' wordt aangevuld met 'maatschappelijk relevant werken'. Verder staan professionalisering van medewerkers op het gebied van samenwerkings- en netwerkqualiteiten en ook het realiseren van de ambitie om internationaal de digitale hub te zijn voor de kunst(geschiedenis van de Nederlanden) in internationale context.

Samenvattend kan worden gesteld dat het RKD vanaf eind 2012 een lijn heeft ingezet, waarmee het langzaam maar zeker een organisatie van en voor de 21^e eeuw wordt, dat wil zeggen een organisatie met een professioneel management, met digitalisering van grote delen van de zeer omvangrijke collecties, met gerichte investeringen in ontwikkeling, uitwisseling, samenwerking en ontmoeting om verdere versplintering en marginalisering van de kunsthistorische discipline een halt toe te kunnen roepen. Maar bovenal een organisatie met inhoudelijk sterke en aansprekende programma's, die leiden tot nieuwe inzichten en content waarmee het RKD de kunst van de Nederlanden in internationale context kan blijven verrijken en het publiek wereldwijd weet te bereiken.

FINANCIËN

Over de periode 2013-2016 is van het Ministerie van OCW een subsidiebeschikking ontvangen voor een totaalbedrag (inclusief indexeringen tot heden) van €20.652.494; dit betreft de oorspronkelijk ontvangen subsidiebeschikking van € 22.601.006 minus de verlaging ad € 1.948.512 in verband met het teveel aan huisvestingsbijdrage in het kader van de 'Zaagtand'. Dit bedrag is in september 2016 ook daadwerkelijk aan het OCW terugbetaald.

Rekening houdend met deze verlaging wordt over 2016 een bedrag van € 3.728.932 verantwoord, zijnde de structurele exploitatiebijdrage, de structurele huisvestingsbijdrage, de terugbetaling in verband met de 'Zaagtand', de beschikbaar gestelde (en bestede) additionele huisvestingsmiddelen en de bestede projectsubsidie. Door loon- en prijsbijstellingen vielen met name de structurele onderdelen van de subsidie voor 2016 van OCW licht hoger dan begroot.

Als onderdeel van de initieel ontvangen subsidietoezegging over 2013-2016 werd een projectsubsidie toegezegd voor de startprojecten van Karel van Mander Instituut. In de loop van 2015 werd in overleg met OCW besloten dat de subsidieverplichting met betrekking tot het Karel van Mander Instituut kwam te vervallen en dat voor de beschikbaar gestelde middelen vervangende activiteiten werden ontplooid. Door het feit dat pas laat in 2015 met OCW overeenstemming werd bereikt over vervangende activiteiten was het slechts mogelijk om een kleine deel van deze activiteiten uit te voeren en lag het accent van de uitvoering op 2016. Op deze wijze kon het gehele toegezegde subsidiebedrag van € 35.000 uiteindelijk worden besteed aan deze vervangende activiteiten.

Ook het jaar 2016 stond voor het RKD in het teken van het huisvestingsdossier. Enerzijds betrof dit de problematiek ten aanzien van de brandveiligheid van het KB-complex, anderzijds de ontwikkeling van de businesscase inzake de toekomstige huisvesting van het RKD in het algemeen en de renovatie van het KB-complex in het bijzonder. De inspanningen uit 2015 ten aanzien van het opzetten van een Meerjarig Uitvoeringsplan (MUP) worden gebruikt bij de totstandkoming van de businesscase. Ter bestrijding van de kosten van deze niet voorziene activiteiten heeft OCW additionele middelen beschikbaar gesteld in verband met Technische Vervangingsinvesteringen en met Veiligheid (respectievelijk € 200.000 en € 813.200; kenmerk 896539). Het eerste bedrag werd in zijn geheel gebruikt voor het ontwikkelen van de businesscase in samenwerking met het RVB, de KB en het Letterkundig Museum. De kosten betroffen onder andere de facturen van het RVB, de interne tijdsbesteding van projectmanagement en -begeleiding en externe advieskosten. De door het RVB in rekening gebrachte bedrag in het kader van brandveiligheidsonderzoeken zijn ten laste van het tweede bedrag gebracht. Het resterende bedrag van ruim € 740.000 is nog niet besteed en is als 'Nog te besteden subsidie OCW' op de balans verantwoord.

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS
Amsterdam 28 MAART 2017
Bijnaaf voor identificatiedoeleinden

Eigen vermogen, bestemmingsfondsen en -reserves

De jaarrekening laat een negatief resultaat (voor resultaatsverdeling) zien van € 1.485.991, in belangrijke mate (nl. € 1.498.612 negatief) bestaand uit het 'Saldo uit gewone bedrijfsvoering' en voor het overige deel (te weten € 12.621) uit rentebaten. Dit aanzienlijke negatieve resultaat is uitsluitend terug te voeren op het feit dat de terugbetaling in het kader van de 'Zaagtand' conform het 'Handboek verantwoording cultuursubsidies 2013-2016' als eenmalige vermindering van de subsidiebaten in de exploitatierekening verantwoord dient te worden. Voor de volledigheid dient opgemerkt te worden dat voor het terugbetalen van deze 'Zaagtand'-middelen een Bestemmingsfonds Huisvesting OCW 2013-2016 was gevormd. Exclusief deze incidentele post zou het resultaat (voor resultaatverdeling) dan ook positief zijn geweest en wel € 462.521.

Na de op grond van het 'Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen 2013-2016' verplichte mutaties aan de bestemmingsfondsen OCW 2013-2016 en een aantal andere gewenste dan wel verplichte toevoegingen cq. onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en -fondsen, wordt een bedrag van € 37.217 onttrokken aan de *Algemene Reserve*.

Ten aanzien van het *Bestemmingsfonds OCW 2013-2016* is in lijn met de afspraken gemaakt bij de bespreking van de jaarrekening 2015 met OCW alsnog een bedrag over 2015 toegevoegd ter hoogte van het aandeel van de OCW-subsidiebaten in de totale baten 2015. Dit resulteerde in een correctie over 2015 van € 64.608. Op grond van een vergelijkbare berekening op basis van het exploitatieresultaat over 2016 diende ultimo 2016 dit gehele saldo weer onttrokken te worden aan dit bestemmingsfonds, waardoor een nihil saldo resteerde.

Exploitatier rekening

Zoals bekend liggen de belangrijkste doelstellingen inzake de beheersing van de exploitatie van het RKD op het gebied van het verminderen van de (structurele) salarislasten en op het gebied van het verhogen van de eigen inkomsten.

Ten aanzien van het verminderen van structurele salarislasten geeft 2016 een bemoedigend beeld. Voor wat betreft de *Beheerlasten personeel* was sprake van een aanzienlijke onderschrijding van de begroting 2016. Voor wat betreft de *Activiteitenlasten personeel* werd vrijwel het begrote niveau aan structurele salarislasten gerealiseerd.

Het realiseren van een betere beheersing ten aanzien van de structurele salarislasten kende voor een deel een keerzijde in de lasten verbonden aan de inhuur van personeel. Met het oog op het invulling kunnen geven aan bestaande projectverplichtingen was het noodzakelijk additionele externe capaciteit in te huren. Van een andere deel waren de hogere lasten voor externe inhuur het gevolg van de noodzakelijke externe ondersteuning voor de (voortgang van de) organisatieontwikkeling, bij de huisvestingsproblematiek en de voorbereidende activiteiten in het kader van digitaliseringsprojecten.

Het totale personeelsbestand nam af van 58,6 FTE d.d. 31 december 2015 naar 54,0 FTE d.d. 31 december 2016. Het betreft 43,2 FTE medewerkers (in 2015: 47,2) met een contract voor onbepaalde tijd; in beide jaren betreft het 10,8 FTE medewerkers (in 2015: 11,4) met een contract voor bepaalde tijd.

De post *Directe Opbrengsten* laat ogenschijnlijk een zeer substantiële onderschrijding ten opzichte van de begroting 2016 zien. Daarbij dient echter de kanttekening geplaatst te worden dat in het begrote bedrag voor *Overige inkomsten* een bijdrage van bijna € 95.000 was opgenomen, waar tegenover eenzelfde bedrag aan lasten stond. Aangezien voor de beoogde activiteiten geen sprake was van baten en lasten in 2016 dient hiermee rekening gehouden te worden voor een reële vergelijking.

Ondanks deze kanttekening blijven de *Directe Opbrengsten* achter ten opzichte van zowel de begroting 2016 als de realisatie 2015. Ten opzichte van 2015 zo'n 26%. De afwijking was het grootst in de categorie *Publieksinkomsten*.

Bij de posten *Overige subsidies en bijdragen* (zowel structureel als niet-structureel) wordt het beeld aanzienlijk beïnvloed door de eerdergenoemde additionele middelen van OCW (in totaal over 2016 ruim € 272.000) voor niet voorziene huisvestingslasten. Bij het opstellen van de begroting 2016 was met deze additionele middelen nog geen rekening gehouden.

Na 'aanpassing' van de overige subsidies en bijdragen met dit bedrag bedragen de project gerelateerde subsidies en bijdragen bijna € 720.000. Daarmee blijven deze baten aanzienlijk achter bij de begroting 2016; een beeld dat in kwartaalrapportages reeds naar voren kwam, maar helaas niet omgebogen kon worden. Een aantal projecten, die in de begroting 2016 waren opgenomen, zijn in 2016 niet gerealiseerd, omdat subsidieaanvragen daartoe (nog) niet zijn toegewezen, of omdat de projecten zijn uit- of afgesteld.

In lijn met het hetgeen hierboven beschreven laten de *Beheerslasten Materieel* een aanzienlijke overschrijding ten opzichte van de begroting 2016. Bij nadere beoordeling betreft dit echter met name de post *Huisvestingskosten*, waarbij extra dekking is verkregen door de additionele middelen van OCW.

De *Activiteitenlasten Materiaal* zijn bijna € 234.000 (bijna 29%) lager dan begroot. De afzonderlijke kosten, waaruit deze post is samengesteld, laten een tweetal significante afwijkingen zien. In de post *Collectiebeheer en -behoud* zijn de aankoopkosten (in totaal € 135.000) voor zowel de 'Almanach Der Blauwe Reiter' als het 'Archief Heidenrijk' opgenomen.

Voor wat betreft de onderschrijding van de post *Overige activiteitenkosten* is deze in belangrijke mate terug te voeren op het feit dat een aantal projecten die in de begroting 2016 waren opgenomen vertraagd of niet in uitvoering zijn gekomen.

Financiële positie ultimo 2016

Het RKD heeft geen winstoogmerk. Positieve resultaten worden toegevoegd aan het eigen vermogen, negatieve resultaten verlagen het eigen vermogen. Binnen het eigen vermogen, zie diverse bestemmingsfondsen en -reserves gevormd. Met het oog op de continuïteit van de organisatie heeft met name de *Algemene Reserve* een bufferfunctie om op terug te kunnen vallen bij calamiteiten met (ernstige) financiële consequenties. Als minimale cq. gewenste omvang van een dergelijke buffer is in het verleden een norm van 20% van de totale exploitatie geformuleerd; uiterlijk te bereiken aan het einde van de cultuurnotaperiode 2017-2020. Uitgaande van de exploitatiecijfers over 2016 zou een dergelijke buffer derhalve € 1,2 á 1,3 miljoen dienen te bedragen. Een ambitieuze doelstelling gezien het feit dat de Algemene Reserve ultimo 2016 ruim € 621.000 bedraagt.

Voorts zijn bij het beschouwen van de financiële positie van een instelling de liquiditeits- en solvabiliteitsratio's een belangrijke graadmeters. In het *Bestuursverslag* bij de jaarrekening 2015 hebben wij een kanttekening gemaakt ten aanzien van de getrokken conclusies voor het geval het Ministerie van OCW over zou gaan tot het direct opeisen van de middelen van het *Bestemmingsfonds Huisvesting OCW 2013-2016*. Inmiddels weten we dat OCW hiertoe is overgegaan, waardoor voor een reële vergelijking van de liquiditeits- en solvabiliteitsratio's het *Bestemmingsfonds Huisvesting OCW 2013-2016* ultimo 2015 retrospectief als kortlopend vreemd vermogen aangemerkt zou moeten worden.

Vanuit dit herziene uitgangspunt zijn zowel de liquiditeits- als de solvabiliteitspositie ultimo 2016 min-of-meer gelijk gebleven ten opzichte van ultimo 2016. Het RKD beschikt nog steeds over een voldoende liquiditeitspositie (op korte termijn); rekening houdend met de saldi aan liquide middelen, uitstaande vorderingen en uitstaande kortlopende schulden bedraagt de liquiditeitspositie ultimo 2016 ruim € 1,4 miljoen (herzien cijfer ultimo 2015 bedroeg ongeveer € 1,5 miljoen).

Ook de solvabiliteitspositie is op basis van het herziene uitgangspunt ultimo 2016 ongeveer vergelijkbaar met de stand ultimo 2015. Op basis van de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen bedraagt de solvabiliteitsratio ultimo 2016 ruim 41%; ultimo 2015 bedroeg deze ratio ruim 43%. De ratio is ongeveer gelijk gebleven, waardoor gesteld kan worden dat het RKD in belangrijke mate met eigen vermogen is gefinancierd.

Begroting 2017

De begroting 2017 is op 12 december 2016 door de Raad van Toezicht goedgekeurd.

	<u>Begroting 2017</u>
BATEN	
Directe opbrengsten	
Publieksinkomsten	148.500
Sponsorinkomsten	20.000
Overige inkomsten	77.000
Indirecte opbrengsten	<u>11.000</u>
Totale opbrengsten	256.500
Subsidies en bijdragen	
Structurele subsidie OCW	5.138.348
Overige niet structurele subsidies en bijdragen	<u>1.819.225</u>
Totale subsidies en bijdragen	6.957.573
TOTALE BATEN	<u>7.214.073</u>
LASTEN	
Beheerslasten personeel	789.337
Beheerslasten materieel	<u>2.315.253</u>
Totale beheerslasten	3.104.590
Activiteitenlasten personeel	3.445.829
Activiteitenlasten materieel	<u>754.054</u>
Totale activiteitenlasten	4.199.883
TOTALE LASTEN	<u>7.304.473</u>
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	-90.400
Rentebaten/-lasten	<u>-17.500</u>
EXPLOITATIERESULTAAT	<u>-107.900</u>

De begroting 2017 vertoont weliswaar een negatief exploitatieresultaat, hetgeen echter in belangrijke mate wordt veroorzaakt door het feit dat binnen de reguliere exploitatie kosten worden gemaakt waarvoor in het verleden bestemmingsreserves cq. -fondsen (zoals de *Bestemmingsreserve Kunsthistorisch Onderzoek*, het *Boekenmarktfonds* en het *Fonds Brenninkmeijer*) zijn gevormd. Na de 'correctie' van het exploitatieresultaat 2017 met de betreffende mutatie resteert een licht positief bedrag van € 10.000 dat toegevoegd kan worden aan de algemene reserve.

Aan de lastenkant is de begroting 2017 een optelsom van de budgetten voor reguliere/structurele kostenposten (vooral gebaseerd op ervaringscijfers uit 2016, inclusief actuele ontwikkelingen) en de kosten verbonden aan gehonoreerde begrotingswensen van budgethouders/afdelingshoofden. Voor een belangrijke deel betrof dit wensen ten aanzien van de personeelsformatie, onderbouwd met realistische tijdsplanningen. De wensen t.a.v. de uitbreiding van de personeelsformatie zijn met name gehonoreerd als het de personele vertaalslag betrof van kaders en uitgangspunten uit de 'Kadernota Begroting 2017'.

Voorts is binnen de begroting 2017 financiële ruimte gecreëerd voor enerzijds het continueren van bestaande activiteiten en anderzijds voor het opzetten van nieuwe ontwikkelingen. Voorbeelden hiervan zijn meer focus op digitalisering, accent op marketing en communicatie, herzien en aanscherpen personeelsbeleid en meer aandacht voor de strategische doorontwikkeling en de profilering van het RKD als onderzoeksinstituut.

Een deel van de financiële ruimte in de begroting 2017 is ontstaan door het afspreken van en committeren van (realistische) opbrengst-targets voor met name MT-leden.

Nieuwe subsidieperiode 2017-2020

Met ingang van 1 januari 2017 is de nieuwe cultuurnotaperiode van start gegaan. Deze periode beslaat de jaren tot en met 2020. Met ingang van deze nieuwe periode vormt de in 2015 aangenomen Erfgoedwet de wettelijke basis voor het erfgoedbeleid van de overheid. In tegenstelling tot de regelgeving op grond waarvan het RKD in het verleden een structurele subsidiering ontving, geldt de Erfgoedwet voor onbepaalde tijd tot wederopzegging. Subsidiebeschikkingen worden voor de periode van één jaar afgegeven en dienen jaarlijks opnieuw worden aangevraagd. Momenteel is nog onduidelijk via welke procedures deze aanvraag ingediend dient te worden en ook op welke wijze nieuwe beschikking worden ontvangen.

De Erfgoedwet kent bepalingen voor de financiële vergoeding voor het uitvoeren van de wettelijke taak van erfgoedinstellingen tot de zorg voor het beheer van de collectie. De financiële vergoeding bestaat uit een component voor de huisvestingslasten en een component voor de kosten die worden gemaakt voor het beheer van de collectie. Het RKD heeft in dit kader op 20 september 2016 een beschikking van het Ministerie van OCW over 2017 ontvangen ter hoogte van in totaal ruim € 3,541 miljoen, respectievelijk ruim € 2,133 miljoen voor beheersactiviteiten collectie en € ruim 1,407 miljoen als vergoeding voor huisvestingslasten.

Een andere deel van de subsidie over de cultuurnotaperiode 2017-2020 blijft binnen de culturele basisinfrastructuur vallen. Deze activiteiten kunnen wijzigen en zijn vooral gericht op het publiek. De instellingen worden geacht hiervoor vierjaarlijks een plan te maken. Deze plannen worden beoordeeld door de Raad voor Cultuur en daarna beslist het Ministerie van OCW over de subsidieverstrekking. Voor dit deel van de subsidie heeft het RKD een subsidiebeschikking (ook d.d. 20 september 2016) ontvangen over de vierjaarsperiode van 2017 tot en met 2020, en wel voor een totaalbedrag van ruim € 6,05 miljoen.

RISICOANALYSE

Vanuit de continuïteit van de bedrijfsvoering bezien zijn er een tweetal risico's cq. uitdagingen waarmee het RKD momenteel wordt geconfronteerd. Enerzijds betreft dit de noodzaak om de transitie van een analoge wijze van beheer en ontsluiting van de collectie binnen afzienbare tijd te maken naar een digitale werkwijze. Anderzijds wordt het RKD geconfronteerd met een complexe problematiek inzake haar huisvesting.

Voor wat betreft de gewenste digitalisering zijn in de afgelopen jaren een aantal voorbereidende activiteiten uitgevoerd, die in de loop van 2017 en 2018 moeten leiden tot een grootschalige digitalisering van de collectie. Tegelijkertijd worden vanzelfsprekend tevens de werkprocessen van de medewerkers en de wijze waarop het publiek gebruik maakt van onze collectie opnieuw ingericht en zoveel mogelijk gedigitaliseerd. De omvang van deze digitaliseringsactiviteiten, alhoewel gefaseerd aangepakt, is zodanig dat deze niet alleen uit eigen middelen cq. de reguliere subsidie bekostigd kan worden. Momenteel worden dan ook de mogelijkheden van een externe financiering door een lening (onder gunstige voorwaarden) onderzocht.

Ten aanzien van de huisvestingsproblematiek is in zoverre duidelijk dat de huidige huisvesting in een deel van het complex van de Koninklijke Bibliotheek aan een grootschalige renovatie toe is. In dit kader wordt sinds een aantal jaren gewerkt aan een gemeenschappelijke businesscase met de overige gebruikers van het complex, de Koninklijke Bibliotheek en het Letterkundig Museum. Het is op dit moment nog onduidelijk of dit zal leiden tot een huisvesting van het RKD die past binnen onze financiële mogelijkheden. In dat kader worden, parallel aan het ontwikkelen van een businesscase, tevens de mogelijkheden van een eigen huisvesting buiten het KB-complex onderzocht, inclusief de daarbij behorende financieringsmogelijkheden.

In dat kader is het van belang te melden dat het RKD zelfstandig verantwoordelijk is geworden voor haar huisvesting en de wijze van bekostiging hiervan. In de vorige paragraaf 'Nieuwe subsidieperiode 2017-2020' is hier nader op ingegaan.

Op financieel gebied worden de activiteiten van het RKD van oudsher in belangrijke mate bekostigd door de structurele subsidiering door het Ministerie van OCW. De risico's op een te grote afhankelijkheid van één financiering/subsidieverstrekker worden beperkt door eigen inkomsten na te streven ter hoogte van minimaal 15% van de totale inkomsten. Een percentage dat ook in de afgelopen jaren, soms weliswaar net, gerealiseerd wordt.

Met de ingang van de Erfgoedwet per 1 januari 2017 is overigens ook op financieel gebied meer zekerheid ontstaan. Deze wet geldt immers voor onbepaald tijd, tot wederopzegging. Wij verwijzen naar de bovenstaande paragraaf 'Nieuwe subsidieperiode 2017-2020' voor nadere details.

Uiteraard hangt de in het bovenstaande reeds aangehaalde vermogensdoelstelling van € 1,2 á 1,3 miljoen rechtstreeks samen met de wens om in de toekomst meer financiële stabiliteit te realiseren en hierdoor de financiële continuïteit voor de middellange c.q. lange termijn te waarborgen.

CULTURAL GOVERNANCE

Het RKD is een stichting volgens het Raad-van-Toezicht-model. De stichting wordt bestuurd door de directie, die uit één persoon bestaat. De directeur-bestuurder wordt benoemd en ontslagen door de Raad van Toezicht.

Statutair zijn, in artikel 5.9, aan de goedkeuring van de Raad van Toezicht onderworpen besluiten van de directie omtrent:

- de benoeming van de controlerend accountant;
- de vaststelling van het beleidsplan, de begroting en de jaarrekening;
- duurzame samenwerking met andere instellingen;
- de aanvraag van faillissement of surseance van betaling of ontbinding van de stichting;
- de beëindiging van het dienstverband van een aanmerkelijk aantal medewerkers en een aantal andere belangrijke onderwerpen.

De aanbevelingen Cultural Governance zijn verankerd in de statuten en de bestuurspraktijk van het RKD. Periodiek vindt overleg plaats tussen de directeur en de voorzitter van de Raad van Toezicht, ook buiten de vergadering van de Raad en de directie om.

Directie

De directie bestond in 2016 uit:

dr. C.W.M. Stolwijk, Algemeen directeur, tevens statutair bestuurder (vanaf 1 november 2012)

mw. drs. M.S. Pondman, Zakelijk directeur (vanaf 1 april 2016)

Managementteam

De samenstelling van het managementteam was gedurende 2016:

dr. C.W.M. Stolwijk, Algemeen directeur, voorzitter

mw. drs. M.S. Pondman, Zakelijk directeur (vanaf 1 april 2016)

mw. drs. A.J.W.C.M. Hopmans, Hoofd afdeling Collecties & Onderzoek (tot 1 november 2016)

mw. drs. S.E. Craft-Giepmans, Hoofd afdeling Beeldende Kunst voor 1750 (vanaf 1 november 2016)

drs. A.M. Geerts, Hoofd afdeling Beeldende Kunst na 1750 (vanaf 1 november 2016)

drs. R. Koot, Hoofd afdeling Bibliotheek & Archieven

drs. R. van 't Zelfde, Hoofd afdeling Automatisering & Informatie-ontsluiting

Ondernemingsraad

De samenstelling van de Ondernemingsraad in 2016:

mw. M.B.P. Heslenfeld, voorzitter

mw. N.C.M. Garthoff, secretaris

drs. R. van Bragt

mw. A.E.M. Kooijman-Spadon

mw. drs. M.J. van Leeuwen

Den Haag, 28 maart 2017

Stichting tot exploitatie van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie,

Dr. C.W.M. Stolwijk
Directeur/bestuurder

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS
Amsterdam, 28 MAART 2017
- 18 -
Vraaf voor identificatiedoeleinden:

VERSLAG VAN DE RAAD VAN TOEZICHT

De samenstelling van de Raad van Toezicht bleef in 2016 grotendeels ongewijzigd. De enige wijziging betrof de portefeuillehouder financiën; de heer H.M. Godschalx werd in de vergadering van 17 oktober 2016 benoemd als opvolger van de heer H.J. Brouwer. Op deze plaats danken wij de heer Brouwer voor zijn jarenlange en toegewijde inzet als lid van onze Raad van Toezicht. Op 17 oktober werd tevens ingestemd met de voordracht van G. Roes als opvolger van voorzitter R.J. Hoekstra per 1 januari 2017. Op deze plaats danken wij ook de heer Hoekstra voor zijn jarenlange en toegewijde inzet als voorzitter van onze Raad van Toezicht

De Raad vergaderde viermaal: 21 maart, 28 juni, 17 oktober en 20 december. De directie overlegde minimaal zesmaal met de voorzitter.

De belangrijkste onderwerpen die in deze vergaderingen zijn behandeld betreffen:

Jaarrekening 2015

De Raad van Toezicht is verheugd dat de jaarrekening een positief resultaat laat zien en dat er een betere balanspositie is met minder onzekere factoren. Het ingezette beleid t.a.v. de verdere beheersing van de personele lasten en het verhogen van de eigen inkomsten dient voort te zetten. De Jaarrekening 2015 wordt op 21 maart 2016 goedgekeurd.

BIS Aanvraag 2017-2020

De Raad van Toezicht gaat op 21 maart 2016 akkoord met de BIS Aanvraag van het RKD, *Door kennis meer waarde*. Hierin formuleert het RKD de belangrijkste uitdagingen voor de komende jaren:

- 4) de transitie van fysieke naar digitale collectie-ontsluiting en de daarmee samenhangende digitale acquisitie, beschikbaarstelling, en duurzame opslag;
- 5) uitbreiding van de kennisnetwerk- en platformfunctie voor de doelgroepen;
- 6) verbetering van het fysiek beheer en behoud van de collecties, met bijzondere aandacht voor veiligheidszorg en preventieve conservering.

Huisvesting

In 2016 is de ontwikkeling van een businesscase Renovatie KB-complex afgerond. In de vergadering van de stuurgroep Businesscase Renovatie KB-complex van 3 juni 2016 heeft de directie van het RKD meegedeeld de businesscase niet te kunnen ondertekenen, omdat elk daarin geschetst scenario een veel te forse overschrijding van het huisvestingsbudget betekent en het niet opportuun is de Minister van OCW structureel om extra huisvestingsbijdrage te vragen. Een belangrijk thema t.a.v. huisvesting is het gewenste behoud van de identiteit van het RKD. Het RKD onderzoekt serieus de mogelijkheden om zich, in samenspraak met ook de gemeente Den Haag, in het Museumkwartier te vestigen. Het dossier Huisvesting stond ook in 2016 vast op de agenda van de Raad.

Begroting 2017

De Raad besprak op 17 oktober 2016 de Kadernota Begroting 2017. Hierin zijn de volgende kaders en uitgangspunten verwerkt:

1. Ruimte voor innovatie en vernieuwing
2. Meer structurele ruimte voor digitalisering, infrastructuur en databaheer.
3. Doelstelling eigen inkomsten wordt gesteld op 15%.
4. Verhoging dienstverleningstarieven
5. Sluitende begroting 2017.

De raad verleende op 20 december 2016 goedkeuring aan de Begroting 2017 (met als onderliggende stukken ook het Werkplan RKD 2017 en de eerder vermelde Kadernota).

Organisatie-ontwikkeling

Op 1 april 2016 verwelkomde het RKD een nieuwe Zakelijk directeur. Deze is naast financiën en HRM verantwoordelijk voor de portefeuilles zichtbaarheid (communicatie en development), eigen verdienvermogen, huisvesting en digitalisering. Omdat deze portefeuilles raken aan het verandervermogen van het RKD is een traject van organisatieontwikkeling opgezet in samenspraak met de bestuurder. De Raad nam kennis van de ingezette ontwikkeling. De ontwikkeling van meer en beter 'samen werken' binnen een aantal afgebakende programma's en een plattere organisatie wordt door de Raad ondersteund.

Professoraat Algemeen Directeur RKD

De Raad stemt op 28 juni in met het verzoek van de Universiteit Utrecht, *Department of History and Art History*, om mee te werken aan de benoeming van de Algemeen directeur van het RKD tot hoogleraar *Nederlandse kunst in internationale context, 1800-1940* (0,2 FTE). Een dergelijke benoeming verstevigt de positie van het RKD als kennis- en onderzoeksinstituut en biedt o.m. de mogelijkheid onderzoeksprojecten i.s.m. het universitaire veld te ontwikkelen, nieuwe generaties studenten op te leiden en promovendi te begeleiden. De Universiteit Utrecht voorziet een benoeming per 1 augustus 2017.

Samenstelling Raad

Op 17 oktober 2016 besprak de Raad een aangepaste, concept-profiel schets voor de leden van de Raad. Deze profiel schets sluit meer aan bij de ontwikkelingen binnen en buiten het RKD. Op 20 december stemde de Raad in met de voordracht van de nieuwe voorzitter, Gerard Roes, per 1 januari 2017.

Conform de statuten heeft de Raad van Toezicht de jaarrekening over 2016, inclusief het bijbehorende Bestuursverslag, beoordeeld en kennisgenomen van het verslag van de accountant. De Raad van Toezicht heeft in haar vergadering besloten de genoemde stukken goedgekeurd.

Den Haag, 28 maart 2017

Stichting tot exploitatie van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie,

mr. G. Roes,

Lid van de Raad van State, voorzitter (benoemd per 21 februari 2017, 1e termijn)

drs. H.M. Godschalx,

Managing director, NIBC Bank N.V. (benoemd per 17 oktober 2016, 1e termijn)

mv. prof. dr. K. Van Der Stighelen,

Hoogleraar Kunstgeschiedenis, Katholieke Universiteit Leuven (benoemd per 1 januari 2016, 2e termijn)

drs. G. Luijten,

Directeur Fondation Custodia (benoemd per 1 januari 2016, 2e termijn)

prof. dr. V. Manuth,

hoogleraar kunstgeschiedenis, Radboud Universiteit (benoemd per 1 mei 2016, 2e termijn)

JAARREKENING

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS

Amsterdam, 28 MAART 2017

paraaf voor identificatiedoeleinden

BALANS

	<u>31 december 2016</u>	<u>31 december 2015</u>
ACTIVA		
Materiële vaste activa	<u>178.813</u>	<u>279.829</u>
Totaal vaste activa	178.813	279.829
Vorderingen	452.510	1.237.823
Liquide middelen	<u>3.213.082</u>	<u>2.577.993</u>
Totaal vlottende activa	<u>3.665.592</u>	<u>3.815.816</u>
TOTAAL ACTIVA	<u><u>3.844.405</u></u>	<u><u>4.095.645</u></u>
PASSIVA		
Algemene reserve	621.564	723.389
Bestemmingsreserves	951.166	1.017.831
Bestemmingsfonds OCW	-	1.300.985
Overige bestemmingsfondsen	<u>26.330</u>	<u>42.845</u>
Totaal eigen vermogen	1.599.059	3.085.050
Kortlopende schulden	<u>2.245.346</u>	<u>1.010.595</u>
Totaal kortlopende schulden	<u>2.245.346</u>	<u>1.010.595</u>
TOTAAL PASSIVA	<u><u>3.844.405</u></u>	<u><u>4.095.645</u></u>

dubois + co
 REGISTERACCOUNTANTS
 Amsterdam, 28 MAART 2017
 paraaf voor identificatiedoeleinden:

CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING

	2016	Begroting 2016	2015
BATEN			
Directe opbrengsten			
Publieksinkomsten	74.358	44.000	98.068
Sponsorinkomsten	10.000	45.000	10.000
Overige inkomsten	115.854	222.250	161.563
Indirecte opbrengsten	139	11.000	-
Totale opbrengsten	200.351	322.250	269.631
Subsidies en bijdragen			
Structurele subsidie OCW	3.702.542	5.325.000	5.314.818
Overige structurele subsidies	226.832	-	230.313
Overige niet structurele subsidies en bijdragen	492.347	850.283	505.027
Totale subsidies en bijdragen	4.421.721	6.175.283	6.050.158
TOTALE BATEN	4.622.072	6.497.533	6.319.789
LASTEN			
Beheerslasten personeel	770.041	687.102	861.987
Beheerslasten materieel	1.433.580	1.375.241	1.420.131
Totale beheerslasten	2.203.621	2.062.343	2.282.118
Activiteitenlasten personeel	3.326.604	2.908.643	3.135.282
Activiteitenlasten materieel	590.459	824.610	483.313
Totale activiteitenlasten	3.917.063	3.733.253	3.618.595
TOTALE LASTEN	6.120.684	5.795.596	5.900.713
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	-1.498.612	701.937	419.076
Rentebaten/-lasten	12.621	5.000	20.875
Bijzondere baten/lasten	-	-	450.797
EXPLOITATIERESULTAAT	-1.485.991	706.937	890.748
RESULTAATVERDELING			
Onttrekking resp. toevoeging Algemene reserve	-37.217	109.037	82.305
Onttrekking Fonds Bijzonder Aankopen	-		-30.000
Onttrekking Fonds Digitalisering	-6.307		-43.693
Toevoeging resp. onttrekking Boekenmarktfonds	7.836		-9.628
Onttrekking resp. toevoeging Bestemmingsreserve Kunsthist. Onderz.	-7.161		452.813
Onttrekking Bestemmingsreserve Huisvesting OCW 2009-2012	-26.220	-12.000	-190.697
Onttrekking Reserve Herkomst Gezocht	-34.813		-4.903
Onttrekking resp. toevoeging Bestemmingsf. Huisvesting OCW 2013-2016	-1.300.985	654.000	647.527
Onttrekking Bestemmingsfonds OCW 2013-2016	-64.608		-
Onttrekking Fonds Brenninkmeijer	-16.516	-44.100	-12.976
	-1.485.991	706.937	890.748

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS

Amsterdam, 28 MAART 2017

paraaf voor identificatie doeleinden:

TOELICHTINGEN

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS
Amsterdam, 28 MAART 2017
paraaf voor identificatiedoeleinden:

GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

ALGEMEEN

De Stichting tot exploitatie van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie ('de stichting'), opgericht op 1 januari 1995 en gevestigd te 's-Gravenhage, is rechtsofficiële opvolger, wegens verzelfstandiging, van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie ('RKD'), tot dat ogenblik onderdeel van het Ministerie voor Onderwijs, Cultuur en wetenschappen, en voor wat betreft haar activiteiten en bezittingen van de Stichting Iconografisch Bureau in liquidatie ('Stichting IB'), welke tevens is gevestigd in 's-Gravenhage.

De jaarrekening is ingericht overeenkomstig de eisen die in het kader van de Wet op het specifieke cultuurbeleid van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en Richtlijn 640 voor de Jaarverslaggeving worden gesteld. De eisen in het kader van de Wet op specifieke cultuurbeleid zijn vervat in bepalingen uit het Bekostingsbesluit cultuuruitingen. De eisen zijn beschreven in het Handboek financiële verantwoording cultuursubsidies instellingen.

Voor de inrichting van de jaarrekening over 2016 is met toestemming van het Ministerie van OCW hetzelfde format gehanteerd als voorgaande jaren. Zij hebben hiermee ingestemd, onder voorwaarde dat een bijlage aan de jaarrekening wordt toegevoegd waarin met name de exploitatierekening is 'vertaald' naar het door het Ministerie van OCW voorgeschreven format. Het in deze bijlage gehanteerde model zal tevens gebruikt worden ten behoeve van de digitale indiening van de jaarcijfers bij OCW.

Het verslagjaar van de Stichting komt overeen met het kalenderjaar.

GRONDSLAGEN VAN WAARDERING

Alle activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde, tenzij hieronder anders vermeld.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs, verminderd met een lineaire afschrijving gebaseerd op de verwachte economische levensduur. De afschrijvingen zijn gebaseerd op de volgende levensduur:

- Kantoorinventaris:	5 jaar
- Automatiseringsapparatuur en software:	3 jaar

Liquide middelen

De liquide middelen betreffen de kas, rekening courant en spaarrekeningen bij diverse banken. De saldi zijn vrij beschikbaar voor het RKD.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, voor zover nodig rekening houdend met mogelijke oninbaarheid.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarde.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengsten en de kosten en overige lasten over het jaar. Opbrengsten en

Baten

De baten worden verantwoord in het jaar waarin zij gerealiseerd zijn.

Subsidies en bijdragen

Subsidies en bijdragen voor projecten worden als baten verwerkt in de exploitatierekening in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt.

Lasten

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. (Voorzienbare)

Afschrijvingen

De afschrijvingen op materiële vaste activa worden gebaseerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Pensioenen

Het RKD heeft een toegezegde pensioenregeling. Deze regeling is ondergebracht bij een bedrijfstakpensioenfonds Zorg en Welzijn. Er is geen verplichting tot bijstorting ingeval de bedrijfstak-pensioenfonds tekorten heeft. Als gevolg hiervan wordt de pensioenregeling in de jaarrekening opgenomen als zijnde een toegezegde bijdrageregeling en worden alleen de verschuldigde pensioenpremies verantwoord.

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS
Amsterdam, 28 MAART 2017
paraaf voor identificatiedoelinden:

TOELICHTING OP DE BALANS

ACTIVA

	2016		2015
Materiële vaste activa			
Aanschafwaarde per 1 januari	3.788.483		3.759.996
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari	3.508.654		3.290.262
		279.829	469.734
Investeringen	89.935		28.487
Afschrijvingen	-190.951		-218.392
Aanschafwaarde per 31 december	3.878.418		3.788.483
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december	3.699.605		3.508.654
		178.813	279.829
	31 december 2016		31 december 2015
Vorderingen			
Debiteuren	46.088		475.081
Vooruitbetaalde posten	58.985		41.878
Nog te ontvangen subsidies	221.149		540.942
Nog te ontvangen omzetbelasting	82.569		-
Vooruitbetaalde pensioenpremies	-		39.372
Overige vorderingen	43.719		140.550
		452.510	1.237.823

Het debiteurensaldo per 31 december 2016 is bepaald rekening houdend met een aftrekpost voor mogelijke oninbaarheid.

De post 'Nog te ontvangen subsidies' betreft de balanspositie van projecten, waarvan op balansdatum meer declarabele kosten zijn gemaakt dan voorschotten ontvangen. Dit betreft in feite vorderingen, die gedekt zijn door de van subsidiegevers ontvangen toezeggingen. Bij afgeronde projecten betreft dit vaak 10 á 20% van de toegezegde bedragen, die worden uitbetaald na ontvangst van de projectverantwoording. Ultimo 2016 betreft dit vorderingen in het kader van de projecten 'Glasarchieven', 'Collectie Bijzonder Kleindrukwerk/Efemer', 'Kunsthandel Buffa' en het 'Mondriaan Editie Project'.

Liquide middelen

Banken Rekeningen Courant	35.415		88.854
Banken Spaarrekeningen	3.193.271		2.693.598
Gelden onderweg	-18.310		-206.960
Kas	2.706		2.501
		3.213.082	2.577.993

De liquide middelen zijn vrij opneembaar.

PASSIVA

	2016		2015
Algemene reserve			
Stand per 1 januari	723.389		641.084
Correctie i.v.m. resultaatverdeling 2015	-64.608		
Onttrekking resp. toevoeging i.h.k.v. resultaatverdeling	-37.217		82.305
Stand per 31 december	621.564		723.389
Bestemmingsreserves			
<i>Fonds Bijzondere Aankopen:</i>			
Stand per 1 januari	-		30.000
Onttrekking i.h.k.v. resultaatverdeling	-		-30.000
Stand per 31 december	-		-
<i>Fonds Digitalisering</i>			
Stand per 1 januari	6.307		50.000
Onttrekking i.h.k.v. resultaatverdeling	-6.307		-43.693
Stand per 31 december	-		6.307

dubois & co
REGISTERACCOUNTANTS

Amsterdam, 28 MAART 2017

paraal voor identificatiedoeleinden

TOELICHTING OP DE BALANS

	2015	2015
Boekenmarktfonds:		
Stand per 1 januari	-	9.628
Toevoeging resp. onttrekking i.h.k.v. resultaatverdeling	7.836	-9.628
Stand per 31 december	<u>7.836</u>	<u>-</u>
Bestemmingsreserve Kunsthistorisch Onderzoek		
Stand per 1 januari	948.358	495.545
Onttrekking resp. toevoeging i.h.k.v. resultaatverdeling	-7.161	452.813
Stand per 31 december	<u>941.197</u>	<u>948.358</u>
Bestemmingsreserve Huisvesting OCW 2009-2012		
Stand per 1 januari	26.220	216.917
Onttrekking i.h.k.v. resultaatverdeling	-26.220	-190.697
Stand per 31 december	<u>-</u>	<u>26.220</u>
Reserve Herkomst Gezocht:		
Stand per 1 januari	36.946	41.849
Onttrekking i.h.k.v. resultaatverdeling	-34.813	-4.903
Stand per 31 december	<u>2.133</u>	<u>36.946</u>
Totaal bestemmingsreserves	<u>951.166</u>	<u>1.017.831</u>
Bestemmingsfonds OCW		
Bestemmingsfonds Huisvesting OCW 2013-2016		
Stand per 1 januari	1.300.985	653.458
Onttrekking cq. toevoeging i.h.k.v. resultaatverdeling	-1.300.985	647.527
Stand per 31 december	<u>-</u>	<u>1.300.985</u>
Op grond van een aanwijzing van OCW uit november 2013 is het verschil tussen de in de jaren 2014 t/m 2016 door het Rijksvastgoedbedrijf aan het RKD in rekening gebrachte (verlaagde) huur en het huurniveau uit 2013 gereserveerd in het Bestemmingsfonds Huisvesting OCW 2013-2016. Aangezien de van OCW ontvangen structurele huisvestingsbijdrage op het gelijke niveau uit 2013 bleef, betrof dit in feite het teveel aan ontvangen huisvestingsbijdrage; deze middelen werden in het museale veld aangeduid met de 'Zaagtand'. Op 26 augustus 2016 heeft OCW onze instellingsubsidie verlaagd in verband met het terugbetalen van deze teveel ontvangen subsidiemiddelen. In totaal is er over de jaren 2014 t/m 2016 een bedrag van € 1.948.512 op deze wijze ingevorderd. Dit bedrag is in mindering gebracht op de over 2016 ontvangen structurele huisvestingsbijdrage. Aangezien ook over 2016 nog een bedrag van € 647.527 gereserveerd zou moeten worden, is per ultimo 2016 het fonds vereffende met een mutatie van € 1.300.985.		
Bestemmingsfonds OCW 2013-2016		
Stand per 1 januari	-	-
Correctie i.v.m. resultaatverdeling 2015	64.608	-
Onttrekking i.h.k.v. resultaatverdeling	-64.608	-
Stand per 31 december	<u>-</u>	<u>-</u>
Totaal bestemmingsfonds OCW	<u>-</u>	<u>1.300.985</u>
Overige bestemmingsfondsen		
Fonds Brenninkmeijer:		
Stand per 1 januari	42.845	55.821
Onttrekking i.h.k.v. resultaatverdeling	-16.516	-12.976
Stand per 31 december	<u>26.330</u>	<u>42.845</u>
Totaal overige bestemmingsfondsen	<u>26.330</u>	<u>42.845</u>

dubois + co
 REGISTERACCOUNTANTS
 Amsterdam, 28 MAART 2017
 paraaf voor identificatiedoeleinden:

TOELICHTING OP DE BALANS

	31 december 2016	31 december 2015
Kortlopende schulden		
Crediteuren	291.463	227.265
Te betalen omzetbelasting	-	38.480
Te betalen loonheffing	122.676	138.920
Te betalen pensioenpremies	7.738	-
Reservering vakantiedagen en -geld en eindejaars	203.539	225.954
Te betalen netto-loon	-281	768
Nog te besteden subsidie OCW	740.441	23.208
Nog te besteden subsidies	720.048	241.399
Overige schulden	159.722	114.601
	<u>2.245.346</u>	<u>1.010.595</u>

De post 'Nog te besteden subsidie OCW' betreft het deel van de door OCW beschikbaar gestelde middelen voor het realiseren van (brand)veiligheidsmaatregelen dat in 2016 nog niet besteed is. In totaal is er onder deze noemer een bedrag van € 813.200 beschikbaar gesteld.

De post 'Nog te besteden subsidies' betreft de balanspositie van projecten, waarbij op balansdatum een groter bedrag aan voorschotten is ontvangen, dan er tot balansdatum aan kosten gemaakt zijn. Ultimo 2016 heeft deze post met name betrekking op de projecten 'Rembrandt Database', 'Vlaamse Retables', 'Art en Pro', en 'Retour de Paris'.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN EN RECHTEN

Verplichtingen

Het huurcontract met de Rijksgebouwendienst is op 31 december 2016 geëxpireerd. Op grond van de nieuwe Erfgoedwet is het RKD met ingang van 1 januari 2017 zelf verantwoordelijk voor haar huisvesting. Momenteel worden onderhandelingen gevoerd met het Rijksvastgoedbedrijf over een nieuwe huurcontract. Deze onderhandelingen konden tot op het moment van het vaststellen van deze jaarrekening nog niet afgerond worden, omdat de door het Rijksvastgoedbedrijf voorgelegde concept-huurovereenkomsten diverse bepalingen bevatte, die niet waren in te passen binnen de financiële mogelijkheden van het RKD. Momenteel werkt het Rijksvastgoedbedrijf aan een nieuw voorstel.

Per 1 januari 2016 zijn nieuwe contracten afgesloten voor print- en fotokopieerapparatuur afgesloten, met een looptijd tot 31 december 2020. De jaarlasten bedragen ca. € 4.000.

Rechten

Met ingang van 1 januari 2017 is de nieuwe cultuurnotaperiode inzake de subsidieverstrekking door het Ministerie van OCW van start gegaan. Deze periode beslaat de jaren tot en met 2020. Met ingang van deze nieuwe periode vormt de in 2015 aangenomen Erfgoedwet de wettelijke basis voor het erfgoedbeleid van de overheid; de Erfgoedwet geldt voor onbepaalde tijd tot wederopzegging. Subsidiebeschikking worden voor de periode voor één jaar afgegeven en dienen jaarlijks opnieuw worden aangevraagd.

De Erfgoedwet kent bepalingen voor de financiële vergoeding voor het uitvoeren van de wettelijke taak van erfgoedinstellingen tot de zorg voor het beheer van de collectie. De financiële vergoeding bestaat uit een component voor de huisvestingslasten en een component voor de kosten die worden gemaakt voor het beheer van de collectie. Het RKD heeft in dit kader op 20 september 2016 een beschikking van het Ministerie van OCW over 2017 ontvangen ter hoogte van in totaal ruim € 3,541 miljoen, respectievelijk ruim € 2,133 miljoen voor beheersactiviteiten collectie en € ruim 1,407 miljoen als vergoeding voor huisvestingslasten.

Een andere deel van de subsidie over de cultuurnotaperiode 2017-2020 blijft binnen de culturele basisinfrastructuur vallen. Deze activiteiten kunnen wijzigen en zijn vooral gericht op het publiek. De instellingen worden geacht hiervoor vierjaarlijks een plan te maken. Deze plannen worden beoordeeld door de Raad voor cultuur en daarna beslist het Ministerie van OCW over de subsidieverstrekking. Voor dit deel van de subsidie heeft het RKD wel een subsidiebeschikking (ook d.d. 20 september 2016) ontvangen over de vierjaarsperiode van 2017 tot en met 2020, en wel voor een totaalbedrag van ruim € 6,05 miljoen.

Het saldo van het 'Netherlands Institute for Art History American Fund', onderdeel van de 'King Baudouin Foundation United States (KBFUS)' bedroeg op 31 december 2016 \$ 50.513 hetgeen overeenkomt met € 47,920. Uit het fonds kunnen op voorstel van het RKD bestedingen worden gedaan conform de 'guidelines enumerating specific charitable needs consistent with the charitable purposes of KBFUS'.

In 1999 is door het RKD een legaat toegezegd uit het testament van Vincenz Brenninkmeijer. Dit legaat is in beheer bij Surrey Beheersmaatschappij. Het vruchtgebruik van het legaat ligt bij mevrouw Brenninkmeijer-van Boven. Bij overlijden van mevrouw Brenninkmeijer-van Boven komt dit bedrag aan het RKD toe. Aan het einde van 2016 was de omvang van het legaat € 172.116.

TOELICHTING OP DE CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING

BATEN	2016	Begroting 2016	2015
Directe opbrengsten			
Publieksinkomsten			
Publieksinkomsten binnenland	74.358	44.000	98.068
Totaal publieksinkomsten	74.358	44.000	98.068
Publieksinkomsten binnenland			
- Entreegelden	7.457	10.000	9.220
- Overige publieksinkomsten binnenland	66.901	34.000	88.848
Totaal	74.358	44.000	98.068
Entreegelden			
Het aantal bezoekers aan de studiezalen van het RKD in 2016 bedroeg ca. 4.800 en daalde daarmee met ca. 7,8% ten opzichte van 2015 (ca. 5.200 bezoekers). Daaronder zijn veel studenten, onder meer van universitaire opleidingen kunstgeschiedenis.			
Sponsorinkomsten			
Sponsoringbijdragen	10.000	45.000	10.000
Totaal sponsorinkomsten	10.000	45.000	10.000
Overige inkomsten			
Onderzoeksopbrengsten	88.400	90.000	83.993
Foto-opbrengsten	14.846	15.000	19.647
Publicatierechten	9.308	10.000	1.989
Overige	3.300	107.250	55.934
Totaal overige inkomsten	115.854	222.250	161.563
Overige inkomsten			
Onder deze post was initieel een project begroot (ruim € 94.000), dat niet in de geplande vorm gerealiseerd is. Hierdoor zijn ook geen kosten gemaakt, waardoor het exploitatieresultaat niet beïnvloed is.			
Indirecte opbrengsten			
Overige indirecte inkomsten	139	11.000	-
Totaal indirecte opbrengsten	139	11.000	-

Subsidies en bijdragen

Structurele subsidie OCW			
Onderdeel exploitatiebijdrage RKD	3.650.754	3.610.000	3.597.751
Onderdeel huren RKD	51.788	1.715.000	1.717.067
Totaal subsidie OCW	3.702.542	5.325.000	5.314.818

Structurele subsidie OCW - onderdeel huren

Per saldo in in het verslagjaar 2016 door diverse omstandigheden maar een relatief gering bedrag aan structurele subsidie inzake de huisvestingsbijdrage gerealiseerd. Allereerst bestaat deze post uit de reguliere structurele huisvestingsbijdrage van € 1.727.541.

Vervolgens hebben wij op 26 augustus 2016 een beschikking van OCW ontvangen op basis waarin onze instellingssubsidie is verlaagd met een bedrag van € 1.948.512. Dit in verband met de in de jaren 2014 t/m 2016 teveel ontvangen reguliere huisvestingsbijdrage. Op grond van een aanwijzing van OCW uit november 2013 is het verschil tussen de in de jaren 2014 t/m 2016 door het Rijksvastgoedbedrijf aan het RKD in rekening gebrachte (verlaagde) huur en het huurniveau uit 2013 gereserveerd in het Bestemmingsfonds Huisvesting OCW 2013-2016. Aangezien de van OCW ontvangen structurele huisvestingsbijdrage op het gelijke niveau uit 2013 bleef, ontstond hierdoor een overschot aan ontvangen huisvestingsbijdrage; deze middelen werden in het museale veld aangeduid met de 'Zaagtand'.

Voorts heeft OCW voor een bedrag van € 200.000 additionele middelen toegezegd onder de noemer van Technische Vervangingsinvesteringen. Conform afspraken is deze subsidie aangewend ter dekking van de vervanging van de buitenverlichting en ten behoeve van het ontwikkelen van de businesscase voor het KB-complex en de daarmee samenhangende begeleidings-, externe ondersteunings- en advieskosten.

Tenslotte heeft OCW met het oog op het overdragen van de verantwoordelijkheid voor de eigen huisvesting een bedrag van € 813.200 beschikbaar gesteld voor het realiseren van benodigde (brand)veiligheidsmaatregelen. Met deze subsidie zijn voor een totaalbedrag van € 72.758 een tweetal facturen van het Rijksvastgoedbedrijf bekostigd inzake het onderzoek van brandveiligheidsvoorzieningen in het KB-complex. Het restant van de beschikbaar gestelde middelen is onder de post 'Nog te besteden subsidie OCW' opgenomen onder de kortlopende schulden.

Amsterdam, 28 MAART 2017
paraaf voor identificatie doeleinden:

TOELICHTING OP DE CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING

	2016	Begroting 2016	2015
Overige structurele subsidies en bijdragen			
Overige structurele subsidies en bijdragen			
uit private middelen	226.832	-	230.313
Totaal overige structurele subsidies en bijdragen	226.832	-	230.313
Overige structurele bijdragen uit private middelen			
- Mellon Foundation - Rembrandtdatabase	205.652		197.848
- Stichting Cornelis Hofstede de Groot	10.180		10.225
- Fondation Custodia	11.000		22.240
Totaal overige structurele subsidies	226.832	-	230.313
Overige niet structurele subsidies en bijdragen			
Overige niet structurele subsidies en bijdragen			
uit publieke middelen	212.747	549.761	291.724
Overige niet structurele bijdragen			
uit private middelen	279.600	300.522	213.303
Totaal overige niet structurele subsidies en bijdragen	492.347	850.283	505.027
Overige niet structurele subsidies en bijdragen uit publieke middelen			
- Ministerie OCW - Karel van Mander-subsidie	26.390		8.610
- Ministerie OCW - onderhoudsplan	-		30.000
- Metamorfoze - Zilverarchieven	23.465		57.570
- Metamorfoze - Glasarchieven	15.099		38.155
- Universiteit Utrecht - OSK	17.234		44.935
- Stichting Van Gogh Museum - Retour de Paris	16.806		7.837
- NWO - Retour de Paris	19.753		3.237
- Mondriaanfonds - Der Blaue Reiter	30.000		-
- Museum Boijmans van Beuningen - Der Blaue Reiter	14.000		-
- Gemeentemuseum Den Haag - Der Blaue Reiter	14.000		-
- Stedelijk Museum Amsterdam - Der Blaue Reiter	14.000		-
- Mondriaanfonds - Archief Heijdenrijk	22.000		-
- Overige publieke subsidies en bijdragen	-		101.380
Totaal	212.747	549.761	291.724
Overige niet structurele bijdragen uit private middelen			
- Stichting Gieskes Strijbis - Mondriaan Oeuvrecatalogus	81.767		9.722
- IMAF Foundation - Mondriaan Oeuvrecatalogus	81.767		9.722
- Stichting Hartenfonds - Mondriaan Oeuvrecatalogus	121		6.530
- Corning Museum of Glass - Glasarchieven	5.528		16.352
- Stichting Dioraphie - Leidse Kunstambachten	7.234		2.662
- Stichting Gieskes Strijbis - Leidse Kunstambachten	18.652		6.864
- Prins Bernhard Cultuur Fonds - Leidse Kunstambachten	5.712		2.102
- Prins Bernhard Cultuur Fonds - Monograph Buffa	5.188		10.345
- Stichting Gifted Art - Monograph Buffa	10.377		1.035
- Stichting Ekkart Fonds - Monograph Buffa	12.973		8.275
- Stichting Singer Memorial Laren - Monograph Buffa	1.298		4.138
- VSB Fonds - Archief Heidenrijk	13.000		-
- Stichten Hartenfonds - Archief Heidenrijk	12.000		-
- Stichting Cornelis Hofstede de Groot - Heijdenrijk	10.000		-
- Pyke Koch Stichting - Pyke Koch Oeuvre Catalogus	3.000		-
- Diverse private fondsen - Gerson	18.595		7.949
- Overige private subsidies en bijdragen	-7.612		127.608
Totaal	279.600	300.522	213.303

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS
Amsterdam, 28 MAART 2017
paraaf voor identifiërende doeleinden

TOELICHTING OP DE CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING

LASTEN	2016	Begroting 2016	2015
Beheerslasten personeel			
Beheerslasten personeel met vast contract	326.010	646.402	446.491
Beheerslasten personeel met tijdelijk contract	202.903		326.416
Beheerslasten ingehuurd personeel	235.334	34.000	59.832
Overige personeelslasten	5.794	6.700	29.248
Totaal beheerslasten personeel	770.041	687.102	861.987

Op 31 december 2016 zijn in totaal 54,0 fte's (in 2015, 58,6 fte's) in dienst; hiervan hebben 10,8 fte's (in 2015, 11,4 fte's) een dienstverband voor bepaalde tijd.

Met het oog op de Wet Normering Topinkomens, dient het RKD met ingang van 2014 gedetailleerde informatie te verstrekken over de bezoldiging van haar directeur/bestuurder en zakelijk directeur, respectievelijk de heer dr. C.W.M. Stolwijk en mevrouw drs. M.S. Pondman.

Functie	Directeur/bestuurder	
	1-1 t/m 31-12-2016	1-1 t/m 31-12-2015
Duur dienstverband	1,0	1,0
Omvang dienstverband in fte	Nee	Nee
Gewezen topfunctionaris	Ja, echte	Ja, echte
Echte of fictieve dienstbetrekking		
Individueel WNT maximum	179.000	178.000
Bezoldiging		
Beloning	104.067	103.037
Belastbare onkostenvergoeding	6.140	6.140
Beloningen betaalbaar op termijn	21.448	21.834
Subtotaal	131.655	131.011
Onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Totaal bezoldiging	131.655	131.011

Functie	Zakelijk directeur	
	1-4 t/m 31-12-2016	
Duur dienstverband	0,88	
Omvang dienstverband in fte	Nee	
Gewezen topfunctionaris	Ja, echte	
Echte of fictieve dienstbetrekking		
Individueel WNT maximum	119.333	
Bezoldiging		
Beloning	57.062	
Belastbare onkostenvergoeding	2.063	
Beloningen betaalbaar op termijn	12.476	
Subtotaal	71.601	
Onverschuldigd betaald bedrag	-	
Totaal bezoldiging	71.601	

Ook de leden van de Raad van Toezicht vallen onder de WNT-regelgeving; de leden van de Raad van Toezicht van het RKD zijn onbezoldigd.

Beheerslasten materieel			
Huisvestingskosten	1.007.491	903.000	838.238
Afschrijvingen	190.951	228.494	214.719
Kantoorkosten	62.631	98.497	74.917
Automatiseringskosten	44.221	51.000	49.672
Organisatiekosten	128.286	94.250	242.585
Totaal beheerslasten materieel	1.433.580	1.375.241	1.420.131

Activiteitenlasten personeel			
Activiteitenlasten personeel met vast contract	2.369.768	2.795.327	3.203.819
Activiteitenlasten personeel met tijdelijk contract	454.970	-	489.791
Activiteitenlasten ingehuurd personeel	472.953	83.466	146.448
Overige personeelslasten	28.913	29.850	-704.776
Totaal activiteitenlasten personeel	3.326.604	2.908.643	3.135.282

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS

Amsterdam, 28 MAART 2017

paraaf voor identificatiedoeleinden:

TOELICHTING OP DE CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING

	<u>2016</u>	<u>Begroting 2016</u>	<u>2015</u>
Activiteitenlasten materieel			
Materiële lasten collectie- en publieksfunctie			
Collectie-beheer en -behoud	148.962	31.900	86.784
Documentatiekosten	97.270	98.500	99.596
Publicatiekosten	49.228	34.000	22.758
Communicatiekosten	16.074	55.167	20.722
Overige activiteitskosten	96.121	420.043	70.760
Activiteitskosten Codart	182.804	185.000	182.693
Totaal activiteitenlasten materieel	<u><u>590.459</u></u>	<u><u>824.610</u></u>	<u><u>483.313</u></u>
Rentebaten/-lasten			
Rentebaten	12.621	5.000	20.875
Totaal rentebaten/-lasten	<u><u>12.621</u></u>	<u><u>5.000</u></u>	<u><u>20.875</u></u>
De rente is genoten over de liquide middelen, in het bijzonder over de saldi op spaarrekeningen.			
Bijzondere baten/lasten			
Bijzondere baten	-	-	450.797
Totaal bijzondere baten/lasten	<u><u>-</u></u>	<u><u>-</u></u>	<u><u>450.797</u></u>

dubois + co
 REGISTERACCOUNTANTS
 Amsterdam, 28 MARCH 2017
 paraaf voor identificatiedoeleinden:

OVERIGE GEGEVENS

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS

Amsterdam, 28 MAART 2017

paraaf voor identificatiedoeleinden:

OVERIGE GEGEVENS

Controleverklaring

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS
Amsterdam, 28 MAART 2017
paraaf voor identificatiedoeleinden:

Bijlagen

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS

Amsterdam, 28 MAART 2017

paraaf voor identificatiedoelinden

AANVULLEND OVERZICHT INZAKE MODEL T.B.V. MINISTERIE VAN OCW

	Museumfunctie	Ondersteunende functie	Totaal 2016
BATEN			
Directe opbrengsten			
Publieksinkomsten			-
- kaartverkoop/entreegelden	7.457		7.457
- overige publieksinkomsten binnenland	66.901		66.901
Sponsorinkomsten			
- overige sponsorinkomsten	10.000		10.000
Overige inkomsten			
- overige	115.854		115.854
Indirecte opbrengsten			
- overige indirecte opbrengsten	139		139
Totale opbrengsten	200.351	-	200.351
Subsidies en bijdragen			
Structurele subsidie OCW	3.650.754	51.788	3.702.542
Structurele subsidie overige organen	216.652		216.652
Overige niet structurele subsidies en bijdragen			
- overige niet structureel uit publieke middelen	212.747		212.747
- overige niet structureel uit private middelen			
- waarvan particulieren incl. vriendenverenigingen	10.180		10.180
- waarvan private fondsen	279.600		279.600
Totale subsidies en bijdragen	3.867.406	51.788	4.421.721
TOTALE BATEN	4.067.757	51.788	4.622.072
LASTEN			
Salarislasten			
Waarvan vast contract	2.369.768	326.010	2.695.778
Waarvan tijdelijk contract	454.970	202.903	657.873
Waarvan inhuur	472.953	235.334	708.287
Overige salarislasten	28.913	5.794	34.707
Afschrijvingen		190.951	190.951
Huur		1.007.491	1.007.491
Aankopen			-
Overige lasten	590.459	235.138	825.597
TOTALE LASTEN	3.917.063	2.203.621	6.120.684
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	150.694	-2.151.833	-1.498.612
Rentebaten/-lasten		12.621	12.621
EXPLOITATIERESULTAAT	150.694	-2.139.212	-1.485.991

dubois + co
 REGISTERACCOUNTANTS
 Amsterdam, 28 maart 2017
 paraaf voor identificatiedoeleinden: